

ЖУРНАЛІСТИКА

УДК 82-341

*Ірина Лиса
(Житомир)*

**УКРАЇНСЬКИЙ КОМІКС ЯК РЕПРЕЗЕНТАНТ НАЦІОНАЛЬНОГО
СВІТОГЛЯДУ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ**

У статті описано та продемонстровано основні тенденції розвитку українського коміксу в діахронічному аспекті, викладено найперші спроби коміксистів відтворити навколишню дійсність у досліджуваному жанрі, а також підсумовано дефініцію коміксу, його ознаки і зв'язок із відтворенням авторської думки, ідеї чи світогляду.

Ключові слова: *комікс, український комікс, коміксист, розвитко українського коміксу.*

The article describes and demonstrates the main trends in the development of the Ukrainian comic book in the diachronic aspect, outlines the very first attempts of comic artists to reproduce the surrounding reality in the studied genre, and summarises the definition of a comic book, its features and connection with the reproduction of the author's thought, idea or worldview.

Key words: *comics book, Ukrainian comics book, comics artist, development of Ukrainian comics book.*

У нашому сьогоденні сприйняття коміксу зазнало значної трансформації не лише у художньому дискурсі, а й у соціокультурному. Варто зауважити, що коміксом прийнято вважати серію статичних образів, що організовані у певній послідовності з метою репрезентації закладеної автором ідеї, історії, принципу чи світоглядної позиції. Відомий дослідник-коміксист, МакКлауд наголошував на тому, що комікс є співставленням чітко організованої та продуманої послідовності намальованих образів, які мають на меті передання певної інформації чи створення естетичної перцепції у читача [2].

Комікс, власне, має довгу історію, оскільки найперші комікси були ще в наскельних малюнках із зображеннями сцен полювання, ритуалів, способу життя.

Комікси, як офіційний жанр вперше були представлені українським автором у середині минулого століття. Першим коміксистом на теренах нашої країни вважають художника-карикатуриста Е. Козака, який опублікував комікс під назвою: «Як Усуус Недобитий шукав правди на світі» у журналі «Комар» (1937 р.) (рис. 1):

Рис. 1. Перший український комікс
«Як Усусус Недобитий шукав правди на світі»

Пізніше, цей автор створив та опублікував ще один комікс «Лис Микита в Америці» (журнал «Лис Микита», місто Детройт, 1955 р.). Інший відомий автор Л. Перфецький, у 1953 р. в часописі «Америка» (Філадельфія) надрукував серію коміксів-розповідей «Україна в боротьбі з наїзниками», які пізніше кілька разів передруковувались закордоном, проте в Україні були заборонені.

Подібні заборони призвели до того, що в період радянщини на території України комікси не вважались мистецтвом чи літературою й, відповідно, перші спроби видання коміксбуків чи журналів коміксів розпочались аж після 1991 р. Хоча, до здобуття незалежності були досить популярними карикатури – різновиди коміксів, особливо ті, що стосувались політики, уряду та влади. Деякі із періодичних видань, приміром «Мурзилка», «Барвінок» публікували карикатури-комікси в кожному випуску. У нашому ж столітті в Україні існує всього одне періодичне видання – журнал коміксів – «К 9».

Розглядаючи історію неперіодичних видань, зауважимо, що першою ластівкою українського комікс-видавництва і першим витвором мистецтва українського коміксу є «Шовкова Держава» Фелікса Добріна видавництва «Дніпро» (рис. 2):

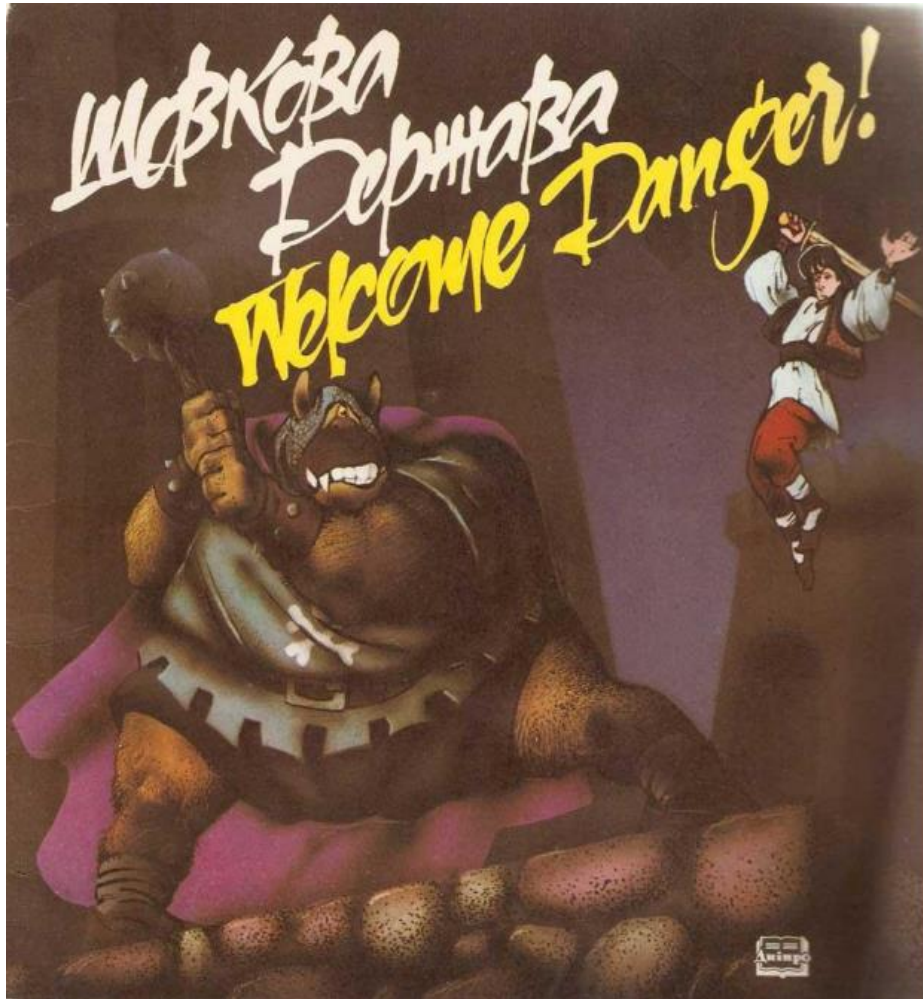

Рис. 2. Комікс «Шовкова Держава» Фелікса Добріна

Наступною, проте не менш ексклюзивною є комікс-історія Миколи Гоголя «Вій», яку адаптував Перетяцько у 1993 р. Комікс було надруковано у журналі «Мандрівник» того ж року [1].

Левову частку розвитку комікс індустрії на теренах України зробило Тернопільське видавництво, оскільки саме там 1990-х роках було опубліковано твір «Святослав і вікінг» на замовлення «Гуляйполе» у 1993 р., художником якого виступив Ігор Баранько. Пізніше, цей автор був причетний і до створення «Exterminateur 17» та коміксів про Сімпсонів. У 1995 р. побачив світ ще один український комікс під назвою «Буйвітер», автором та художником якого був Костянтин Сулима. Концепт козака-визволителя прийшовся до душі читачам та комікси здобули неабияку популярність. На такому тлі, наступним етапом у розвитку українського коміксу стали змалювання класичних творів літератури, як от: «Кайдашева сім'я», «Захар Беркут», «Мина Мазайло» тощо, які ще більше привернули увагу до коміксу не як розважального, а як цілком самобутнього художнього жанру [1].

Рис. 3. Комікс «Мальована історія незалежності України» братів Капранових

Одним із найновіших коміксів-репрезентантів національної історії є «Мальована історія незалежності України», видана 2013 р. – із початком Революції Гідності – авторства письменників та блогерів братів Капранових. Комікс сформував нове інтерактивне бачення книжок, оскільки більш походив на книгу з історії України прикрашену невеличкими інтерактивними елементами [3] (рис. 3).

Ще одним проривним повнттекстовим виданням, яке поклало новітній шлях у розвитку українського коміксу є «Чуб: Зоряна байка про козака Чубенка» – графічний роман від Nebeskey й ілюстратора Олександра Ком'яхова. Тут відтворено міжгалактичну історію про народного українського героя козака Чуба, який закоханий у Калину; аби завоювати серце красуні, він рятує світ зі своїм вірним товаришем конем Орликом. Вперше комікс з'явився у тому ж 2013 р. на книжковій виставці в Арсеналі [3].

Підсумовуючи, зазначимо, що розвиток коміксу в Україні пройшов довгий та доволі складний шлях, проте результати праць коміксистів нічим не поступаються колегам із усього світу. Комікс пройшов довгий шлях розвитку, починаючи від стародавніх наскельних малюнків та піктограм до самостійного і абсолютно незалежного виду мистецтва. Український комікс вповні реалізував себе як різновид комічного (карикатури) у минулому столітті, а як самостійний жанр – протягом останніх десятиліть. Найбільш популярними національними історіями українського комікс-видавництва є замальовки про козаків, їх героїзм у боротьбі за незалежність.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Комікс – це мистецтво. Хтось сумнівається? Електронний ресурс: Комікс – це мистецтво. Хтось сумнівається? (дата звернення 09.01.2025).

2. Космацька Н. Нарис з історії виникнення та становлення жанру коміксу. Львівський національний університет імені Івана Франка, 2018. С. 1-5.

3. Кудирко Б. Художньо-технічне оформлення та поліграфічне виконання коміксу «Київ у війні 2022» за власним авторством. Магістерська робота. Київ, 2022. С. 39-47.

Науковий керівник: доктор наук із соціальних комунікацій, професор Богуславський О. В.